

СЪЩНОСТ И ПЕРСПЕКТИВИ НА МЕТОДИКАТА “ГРУПОВА ОЦЕНКА НА ВЗАИМООТНОШЕНИЯТА” (ГОВ)

Иван Иванов

В основата на методиката е разбирането, че цялото многообразие от взаимоотношения в групата по форма може да се сведе до система от диадични отношения, които съставят мрежата на междуличностните взаимоотношения и в които могат да се фиксират всичките им феномени. Това разбиране се среща у А.В.Петровски, А.А.Кроник, Дж.Френч и др., но само като теоретична постановка.

Системата от диадични взаимоотношения се формализира в съответни таблици на типовете взаимоотношения между хората и на типовете взаимоотношения в диадата. При формализацията е използвана схемата на Р.Бейлз и Ф.Стробек на типовете вътрегрупови процеси, преработена съобразно приетия подход. Цялото многообразие на диадичните взаимоотношения е сведено до шест базови типа, оформени като вариации на семантичния континуум емоционално позитивно - емоционално негативно отношение.

Типове отношения между хората:

Емоционално позитивно отношение (+): ласки, защита, предпочитание, солидарност, уважение, помощ, съвместна работа, удовлетвореност, липса на напрежение, съгласие, одобрение, любезности, прощаване на обиди, изпълнение на молби...

Емоционално неутрално отношение (о): размяна на информация, ориентация, предложения, указания, мнения, оценки, игнориране на въпроси и молби, откази, лека ирония, критика, случайни разговори, опит за доминиране без конфликти

Емоционално негативно отношение (-): спор, възражения, отрицания, отказ от помощ, злоба, презрение, гняв, преднамерено оскърбление...

Типове отношения в двойката:

1. позитивно-позитивно ....(++)

2. позитивно-неутрално ...(+о)

3. неутрално-неутрално ...(оо)

4. позитивно-негативно ....(+ -)

5. негативно-неутрално ....(- о)

6. негативно-негативно ....(- -)

Техниката на метода е следната: изследваните попълват бланка, в която в хоризонтален ред са нанесени типовете взаимоотношения в диадата, а във вертикален - имената на членовете на групата. Задачата е да се оцени характера на взаимоотношенията в двойката, образувана от изследвания и всеки от останалите членове. Аналогична задача се изпълнява от името на други случайно избрани от експериментатора членове на групата (при N до 14 човека - един, при N от 15 до 25 човека - двама и при N от 26 до 45 - трима).

Получените резултати се представят в две *матрици*:

Исходна - обикновена от турнирен тип, съдържаща имената и оценките, които се дават на всяка диада.

Съпоставителна: в лявата част на всяка графа е записана оценката от изследвания на отношенията в диадата с другия, а в дясната - от другия на взаимоотношенията в същата диада.

Изчисляват се *индексите*:

Доминиращ тип взаимоотношения в групата. Изчислява се на базата на относителните честоти на типовете взаимоотношения, като за целта тези от тип 1 PN(++) и 2 (+O) се приемат за принадлежащи към позитивен, тези от тип 3(OO) и 4(+-) - за неутрален и тези от тип 5(-O) и 6(--)- за негативен клас.

Индексът варира от 0 до 1, като по-високите му стойности означават и по-високо ниво на позитивност на взаимоотношенията. Основанията за изчисляването му са в това, че за високата ефективност на груповата дейност, която е основният групообразуващ фактор, са значими точно тези типове взаимоотношения.

Индекс на позитивност на взаимоотношенията в групата. Определя се от сумата на абсолютните честоти на взаимоотношенията от 1 (++) , 2 (+O) и 3 (OO) тип, отнесени към общия брой оценки:

Индексът варира от 0 до 1, като по-високите му стойности означават и по-високо ниво на позитивност на взаимоотношенията. Основанията за изчисляването му са в това, че за високата ефективност на груповата дейност, която е основният групообразуващ фактор, са значими точно тези типове взаимоотношения.

Индекс на взаимност на оценките. Изчислява се на основата на *съпоставителната матрица*. Пресмята се броят на клетките от таблицата, с разлика между двете числа съответно 1, 2, 3, 4, 5 единици. Формулата е следната:

$$VO = \{ [(0) + 4*(1) + 3*(2) + 2*(3) + (4)] / [N*(N - 1)] \} * 0.4$$

където (0), (1), (2), (3), (4) - абсолютната честота на оценките с разлика съответно 0,1,2,3,4.

Индексът варира от 0 до 1, като колкото по-близък е до 1, толкова по-взаимна е оценката на взаимоотношенията.

Индекс на социална перцепция. Изчислява се според информацията от II задача. Резултатът са още една, две или три матрици, аналогични на предходните, но от името на други членове на групата. Индексът е равен на средно аритметичния от индекситена взаимност на оценките, получени при сравняване на всяка една от съставените след Втората задача матрици с изходната, резултат от Първа задача. Той варира от 0 до 1 и основанията за него са в това, че по-голямата близост в оценките на взаимоотношенията в диадата «аз-другия» и «другия-другия» се дължи на по-доброто възприемане, разбиране и оценяване на хората един от друг.

Обективността на методиката се гарантира поради изключването на възможността за двойко разбиране на имената на членовете на групата, точното определяне на съдържанието на понятията,

диференциацията на семантичния континуум на ясни и конкретни степени, както и осигуряването на голям обем от оценки в групата.

Надеждността на метода, проверена по метода «тест-ретест» е над 0.75.

ИМЕ:..... ГРУПА/КЛАС:..... ДАТА:.....

ИНСТРУКЦИЯ: Попълнете таблицата, като изразите мнението си за характера на взаимоотношенията в двойката, образувана от Вас и съответния член на Вашата група. Преди да започнете, се запознайте подробно с характеристиката на типовете взаимоотношения по дадените кодови понятия и с възможните им комбинации в двойката, означени с цифри от 1 до 6.

Другата графа се попълва по аналогичен начин, като Вие сте в ролята на един член на групата, чието имена е написано над графите и изпълнявате задачата от негово име.

ТИПОВЕ ОТНОШЕНИЯ МЕЖДУ ХОРАТА:

ЕМОЦИОНАЛНО ПОЗИТИВНО ОТНОШЕНИЕ (+): ласки, защита, предпочитание, солидарност, уважение, помощ, съвместна работа, удовлетвореност, липса на напрежение, съгласие, одобрение, любезности, прощаване на обиди, изпълнение на молби...

ЕМОЦИОНАЛНО НЕУТРАЛНО ОТНОШЕНИЕ (O): размяна на информация, ориентация, предложения, указания, мнения, оценки, игнориране на въпроси и молби, откази, лека ирония, критика, случайни разговори, опит за доминиране без конфликти

ЕМОЦИОНАЛНО НЕГАТИВНО ОТНОШЕНИЕ (-): спор, възражения, отрицания, отказ от помощ, злоба, презрение, гняв, преднамерено оскъряване...

ТИПОВЕ ОТНОШЕНИЯ В ДВОЙКАТА:

тип	негативно- негативно	негативно- неутрално	позитивно- негативно	неутрално- неутрално	позитивно- неутрално	позитивно- позитивно
знак	--	- O	+ -	O O	+ O	++

N	СПИСЪК НА ГРУПАТА	Аз -						-					
		--	- O	+ -	O O	+ O	++	--	- O	+ -	O O	+ O	++